

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมและเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาล หาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาล และเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาล จำแนกตามสังกัด

ประชากรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาล 6 สังกัด ที่สอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต ได้แก่ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และสภากาชาดไทย รวมประชากรทั้งสิ้น 2,213 คน

ตัวอย่างประชากร คือ อาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาลที่สอนนักศึกษาพยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จำนวน 416 คน

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามทั้งหมด 2 ชุด โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ตรวจสอบความตรงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 15 ท่าน ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามการบริหารแบบมีส่วนร่วมของอาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาล 0.95 และของแบบสอบถามเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาล 0.96 โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient of Alpha)

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-PC คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาล จากนั้นเปรียบเทียบตัวแปรทั้งสองที่อยู่ในสังกัดที่ต่างกัน โดยการทดสอบค่าเอฟ และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบ

วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติในสถานศึกษาแห่งนี้ ประสบการณ์ในวิชาชีพ และสังกัด อาจารย์พยาบาลที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 416 คน ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 65.90 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.8 มีประสบการณ์ในวิชาชีพ 16-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 31 และอยู่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.6

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของอาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.07 ส่วนรายด้าน ด้านความยึดมั่นผูกพันของอาจารย์ต่อสถานศึกษาพยาบาลและด้านการให้อำนาจในการแสดงอำนาจทางวิชาการอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 4.22 และ 3.72 ตามลำดับ ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2.76 คือ ด้านกำหนดนโยบาย

3. เสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์ในสถานศึกษาพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.29 ส่วนรายด้านมีด้านจัดการเรียนการสอนเพียงด้านเดียวที่อยู่ในระดับสูงมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3.85 ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2.96 คือ ด้านการสร้างสรรค์ความรู้ทางวิชาการพยาบาลศาสตร์

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาล มีความสัมพันธ์กันในทางบวกระดับสูง ($r = .76$) โดยรวม และระดับปานกลางในรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

5. เปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของอาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาลและจำแนกตามสังกัด ทั้งโดยรวมและรายด้านพบว่า อาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาลที่สังกัดต่างกันมีค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ดังมีรายละเอียดดังนี้

5.1 อาจารย์พยาบาลในสังกัดสภาวิชาชีพพยาบาลไทยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมของบริหารแบบมีส่วนร่วมสูงกว่าอาจารย์พยาบาลในทุกสังกัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนอาจารย์พยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวม รองลงมาจากอาจารย์สภาวิชาชีพไทย แต่สูงกว่าอาจารย์พยาบาลในสังกัดมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และกระทรวงสาธารณสุข ตามลำดับ โดยมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงกลาโหมมีค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมสูงกว่าอาจารย์พยาบาลในสังกัดมหาดไทย โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่อนไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงมหาดไทยมีค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมต่ำที่สุดคือค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวม จำแนกตามสังกัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ สังกัดสภาวิชาชีพไทย ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงกลาโหม กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร และกระทรวงมหาดไทย (3.73, 3.20, 3.15, 2.92, 2.86 และ 2.72 ตามลำดับ)

5.2 อาจารย์พยาบาลสังกัดสภาวิชาชีพไทยมีค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการกำหนดนโยบายสูงกว่าอาจารย์พยาบาลในทุกสังกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคืออาจารย์พยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการกำหนดนโยบายสูงกว่าอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงมหาดไทย และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ร่วมด้านการกำหนดนโยบายจำแนกตามสังกัด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือสังกัด สภาวิชาชีพไทย ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงกลาโหม กรุงเทพมหานคร กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทยมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (3.70, 2.86, 2.76, 2.63, 2.58, และ 2.30 ตามลำดับ)

5.3 อาจารย์พยาบาลสังกัดสภาวิชาชีพไทยมีค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการกระจายอำนาจ และให้อำนาจตัดสินใจสูงกว่าอาจารย์พยาบาลในทุกสังกัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคืออาจารย์ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยของการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการกระจายอำนาจ และให้อำนาจตัดสินใจสูงกว่าอาจารย์ในสังกัดมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และสาธารณสุข ตามลำดับ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวง

กลาโหมและกระทรวงสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยของการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการกระจายอำนาจและให้อำนาจตัดสินใจแตกต่างกับอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงมหาดไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงกลาโหมและกระทรวงสาธารณสุขมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ส่วนคนอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการกระจายและให้อำนาจตัดสินใจ จำแนกตามสังกัด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือสังกัดสภากาชาดไทย ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงกลาโหม กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร และกระทรวงมหาดไทยมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (4.27, 3.61, 3.40, 3.24, 2.96 และ 2.76 ตามลำดับ)

5.4 อาจารย์พยาบาลสังกัดสภากาชาดไทยมีค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการให้อำนาจทางในการแสดงอำนาจทางวิชาการสูงกว่าอาจารย์พยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มหาดไทย กรุงเทพมหานคร และกระทรวงสาธารณสุข อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคืออาจารย์พยาบาลในสังกัด กระทรวงกลาโหมและทบวงมหาวิทยาลัย ตามลำดับ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการให้อำนาจในการแสดงอำนาจทางวิชาการแตกต่างกับอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยของอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงกลาโหมและทบวงมหาวิทยาลัยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข ส่วนคนอื่นๆ ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการให้การแสดงอำนาจทางวิชาการ จำแนกตามสังกัด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือสังกัดสภากาชาดไทย กระทรวงกลาโหม ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร และกระทรวงมหาดไทยมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (4.37, 3.95, 3.86, 3.54, 3.53 และ 3.27 ตามลำดับ)

5.5 อาจารย์พยาบาลสังกัดสภากาชาดไทยมีค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการไว้วางใจกันในฐานะศึกษาพยาบาลสูงกว่าอาจารย์พยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และกระทรวงสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยของการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการไว้วางใจ

กันในสถานศึกษาพยาบาลสูงที่สุดในทุกสังกัด ส่วนคู่อื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมการไว้วางใจกันในสถานศึกษาพยาบาล จำแนกตามสังกัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ สังกัดสภาวิชาชีพ กระทรวงกลาโหม ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกรุงเทพมหานครมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (3.90, 3.55, 3.42, 3.26, 3.23 และ 3.13 ตามลำดับ)

5.6 อาจารย์พยาบาลสังกัดสภาวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความยึดมั่นผูกพันต่อสถานศึกษาพยาบาลมีความแตกต่างกับอาจารย์พยาบาลในทุกสังกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ อาจารย์ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยของการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความยึดมั่นผูกพันต่อสถานศึกษาพยาบาลแตกต่างกับอาจารย์ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาจารย์พยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าอาจารย์ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ส่วนคู่อื่นไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความยึดมั่นผูกพันต่อสถานศึกษาพยาบาล จำแนกตามสังกัด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ สังกัดสภาวิชาชีพ ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และกระทรวงสาธารณสุขมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (4.77, 4.34, 4.33, 4.26, 4.03 และ 4.00 ตามลำดับ)

6. เปรียบเทียบความแตกต่างของเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์พยาบาล จำแนกตามสังกัดทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า อาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาลที่สังกัดต่างกัน มีค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 โดยอาจารย์พยาบาลในสังกัดสภาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการสูงกว่าอาจารย์พยาบาลในสังกัดอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ย 4.10 และอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการต่ำที่สุดคือ 2.99 ดังมีรายละเอียดดังนี้

6.1 อาจารย์พยาบาลสังกัดสภาวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยโดยรวมของเสรีภาพทางวิชาการสูงกว่าอาจารย์พยาบาลในทุกสังกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคืออาจารย์พยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยโดยมีค่าเฉลี่ยของเสรีภาพทางวิชาการโดยรวมสูงกว่าอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงมหาดไทย

กรุงเทพมหานคร กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และอาจารย์พยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการต่ำที่สุด คือ 2.99 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการโดยรวม จำแนกตามสังกัดจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สังกัดสภาวิชาชีพ ทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุขมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (4.10, 3.70, 3.17, 3.11, 3.00 และ 2.99 ตามลำดับ)

6.2 อาจารย์พยาบาลสังกัดสภาวิชาชีพและอาจารย์พยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการด้านการสร้างสรรค์ความรู้แตกต่างกับอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงกลาโหม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาจารย์พยาบาลในสังกัดสภาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ค่าเฉลี่ยของอาจารย์พยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการด้านการสร้างสรรค์ความรู้จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สังกัดสภาวิชาชีพ ทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงกลาโหมค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (3.91, 3.49, 2.77, 2.66, 2.61, และ 2.51 ตามลำดับ)

6.3 อาจารย์พยาบาลสังกัดสภาวิชาชีพและอาจารย์พยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการด้านการเผยแพร่ความรู้แตกต่างกับอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงกลาโหม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาจารย์พยาบาลในสังกัดสภาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ค่าเฉลี่ยของอาจารย์พยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงลำดับเสรีภาพทางวิชาการด้านการเผยแพร่ความรู้จากมากไปหาน้อยจำแนกตามสังกัดได้ดังนี้ สังกัดสภาวิชาชีพ ทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงกลาโหมค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (4.24, 3.90, 3.27, 3.04, 3.02, และ 2.87 ตามลำดับ)

6.4 อาจารย์พยาบาลสังกัดสภาวิชาชีพไทยมีค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกับอาจารย์ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร กระทรวงสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาจารย์พยาบาลในสังกัดสภาวิชาชีพไทยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในทุกสังกัด รองลงมาคืออาจารย์ในสังกัดกระทรวงกลาโหมและสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ตามลำดับ ซึ่งอาจารย์พยาบาลทั้ง 2 สังกัดมีค่าเฉลี่ยทางเสรีภาพทางวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกับอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามสังกัดจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สังกัดสภาวิชาชีพไทย กระทรวงกลาโหม ทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทยค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (4.38, 4.06, 3.98, 3.85, 3.64 และ 3.59 ตามลำดับ)

6.5 อาจารย์พยาบาลสังกัดสภาวิชาชีพไทยและอาจารย์พยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการด้านแสวงหาความรู้ใหม่และค้นคว้าวิจัยแตกต่างกับอาจารย์พยาบาลในสังกัด กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาจารย์พยาบาลในสังกัดสภาวิชาชีพไทยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือค่าเฉลี่ยของอาจารย์พยาบาลใน สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการด้านแสวงหาความรู้ใหม่และค้นคว้าวิจัยจำแนกตามสังกัด จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สังกัดสภาวิชาชีพไทย ทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร กระทรวงกลาโหม ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทยมีคะแนนเท่ากัน (4.26, 3.88, 3.22, 2.98, และ 2.97, 2.97 ตามลำดับ)

6.6 อาจารย์พยาบาลสังกัดสภาวิชาชีพไทย มีค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการด้านการจัดกิจกรรมทางวิชาการพยาบาลศาสตร์แตกต่างกับอาจารย์พยาบาลในสังกัด กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และกระทรวงสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาจารย์พยาบาลในสังกัดสภาวิชาชีพไทยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือค่าเฉลี่ยของอาจารย์พยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการด้านการจัดกิจกรรมทางวิชาการพยาบาลศาสตร์สูงกว่าอาจารย์ในสังกัดกรุงเทพมหานครและ

กระทรวงสาธารณสุข โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการด้านการจัดกิจกรรมทางวิชาการพยาบาลศาสตร์ จำแนกตามสังกัดจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สังกัดสภากาชาดไทย ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกรุงเทพมหานครมีคะแนนต่ำที่สุด (3.95, 3.59, 3.55, 3.19, 3.06, และ 3.02 ตามลำดับ)

6.7 อาจารย์พยาบาลสังกัดสภากาชาดไทย มีค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการด้านการมีส่วนร่วมในองค์กรวิชาชีพทางการพยาบาลศาสตร์ มีความแตกต่างกับอาจารย์พยาบาลในทุกสังกัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาจารย์พยาบาลใน สังกัดสภากาชาดไทยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการด้านการมีส่วนร่วมในองค์กรวิชาชีพของอาจารย์พยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งมีความแตกต่างกับอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงกลาโหมมีค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการด้านการมีส่วนร่วมในองค์กรวิชาชีพแตกต่างกับอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการด้านการมีส่วนร่วมในองค์กรวิชาชีพพยาบาลศาสตร์จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สังกัดสภากาชาดไทย ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงกลาโหม กรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุขมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (4.33, 3.75, 3.41, 3.17, 3.08, และ 2.86 ตามลำดับ)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วม เสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาล โดยเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์พยาบาล ในสถานศึกษาพยาบาลจำแนกตามสังกัด สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์

พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาล มีความสัมพันธ์กันในทางบวกโดยรวมระดับสูงและระดับปานกลาง ในรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 นั่นคือ ค่าคะแนนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ อาจารย์สูงขึ้น การมีเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์ก็สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เกษม สุวรรณกุล (2530) ที่ว่า การบริหารงานแบบประชาธิปไตย (Demacrate management) หรือ (Management by Participative) เป็นการบริหารที่ดีที่สุด เพราะทุกอย่างก่อนตัดสินใจต้องมีการปรึกษาหรือทุกคนมีสิทธิ์แสดงความคิดเห็น การบริหารแบบประชาธิปไตยย่อมส่งผลถึงความกล้าคิดกล้าทำกล้าแสดงออกทางด้านวิชาการ และ กระบวนการเรียนการสอนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพทางวิชาการ ซึ่งมีส่วนคล้ายคลึงกับ คำกล่าวของ วิจิตร ศรีสอาน (2518) ว่า ความเป็นอิสระในการดำเนินงาน (Autonomy) และเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom) มีความสัมพันธ์กันประคูด้านหัวก้อยของ เทรียญอันเดียวกัน ถ้าขาดความเป็นอิสระในการดำเนินงาน ก็ไม่อาจก่อให้เกิดเสรีภาพทาง วิชาการ เพราะขาดอิสระทางด้านความคิดและการกระทำ

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการบริหารแบบมีส่วนร่วม และเสรีภาพทางวิชาการ จำแนกตามสังกัดทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน พบว่า อาจารย์ พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาลที่สังกัดต่างกัน มีค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมและ ค่าเฉลี่ยเสรีภาพทางวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาพยาบาลที่ต่างกันย่อมมี การบริหารแบบมีส่วนร่วมและเสรีภาพทางวิชาการต่างกัน เพราะนโยบายและการบริหารแต่ ละสถานศึกษามีโครงสร้างการบริหารมีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามสังกัด ซึ่งสอดคล้อง กับ แบลดริจและคณะ (Baldrige and others, 1982) ที่ศึกษาพบว่าระดับของการมี ส่วนร่วมในการบริหารมหาวิทยาลัยขึ้นกับลักษณะของสถาบัน และวินัยของสมาชิกในสถาบัน ดังที่ จินตนา ฐนิพันธ์ และคณะ (2527) ได้ศึกษาว่าปัจจุบันสถานศึกษาพยาบาลสังกัดอยู่ใน หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งรัฐและเอกชนมีอยู่ถึง 7 หน่วยงานด้วยกัน แต่บรรยากาศ จุดมุ่งหมาย การบริหารย่อมมีข้อแตกต่างกันถึงแม้จะมีระบบราชการเหมือนกัน

จากการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยในรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ พบว่า อาจารย์ พยาบาลในสังกัดสภาวิชาชีพไทยมีค่าเฉลี่ยในการบริหารแบบมีส่วนร่วมสูงกว่าอาจารย์พยาบาล ในสังกัดอื่น ๆ ทุกสังกัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งน่าจะมีผลเนื่องมาจาก

สถานศึกษาแห่งนี้ขึ้นอยู่กับองค์การการกุศล มิได้อยู่ในการบริหารของรัฐรูปแบบการบริหารที่แตกต่างกันออกไป โดยมีคณะกรรมการวิทยาลัยพยาบาลเป็นผู้ร่วมบริหาร ซึ่งมาจากหลายหน่วยงานคือ คณะกรรมการวิทยาลัยพยาบาล ผู้อำนวยการกองแยกอื่น 2 คน ผู้แทนเจ้าหน้าที่สายวิชาการประจำวิทยาลัยพยาบาล 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน 6 คน และกรรมการซึ่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแต่งตั้งมีจำนวนไม่เกิน 3 คน โดยกรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี และผู้อำนวยการวิทยาลัยได้จากการแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่สายวิชาการ โดยคณะกรรมการวิทยาลัยพยาบาลเสนอชื่อตามหลักเกณฑ์และวิธีการในระเบียบการว่าด้วยการสรรหาผู้อำนวยการวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานของวิทยาลัย (ระเบียบสภาวิชาชีพไทย ว่าด้วยการดำเนินงานวิทยาลัยสภาวิชาชีพไทย) จะเห็นได้ว่ารูปแบบการดำรงตำแหน่งของผู้อำนวยการวิทยาลัยจะคล้ายกับการดำรงตำแหน่งของคณบดีในคณะพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งบรรยากาศในการทำงานของอาจารย์ในคณะพยาบาลศาสตร์สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยมีความแตกต่างเป็นแบบอิสระและการเปิดโอกาสสมบัติ เดชะ (2518) ซึ่งจะมีผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในทางบวก และการได้มีผู้บริหารมาจากหลายหลายหน่วยงาน ได้มีส่วนร่วมในการบริหาร และอีกประการหนึ่งวิทยาลัยพยาบาลสภาวิชาชีพไทยเป็นองค์การการกุศลมีทุนสนับสนุนจากการบริจาคค่อนข้างมากและสม่ำเสมอทั้งหน่วยงานและบุคคล ทำให้สามารถที่จะดำเนินกิจการและบริหารและการพัฒนางานในทุก ๆ ด้าน ได้อย่างเต็มที่ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงาน ซึ่งมีผลต่อปัจจัยบำรุงรักษาและความพึงพอใจของบุคลากรในองค์กร ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องไปยังการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของบุคคลในองค์กร ดังผลการวิจัยของ สุภาพรณี ใจสิทธิ์กุล (2538) พบว่า ผู้บริหาร และอาจารย์พยาบาล สังกัดสภาวิชาชีพไทย มีปัจจัยจูงใจ และปัจจัยบำรุงรักษาสูงกว่าสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย สังกัดกรุงเทพมหานคร สังกัดกระทรวงมหาดไทย สังกัดกระทรวงสาธารณสุข และสังกัดกลาโหม และพบว่า อาจารย์พยาบาลผู้บริหารในสังกัดสภาวิชาชีพไทยมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ส่วนอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงมหาดไทย และสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยของการบริหารแบบมีส่วนร่วมและเสรีภาพทางวิชาการอยู่ในระดับต่ำที่สุดตามลำดับ อาจเนื่องมาจากรูปแบบการบริหารยังมีความเป็นแบบราชการสูง นโยบายมาจากส่วนกลางหรือผู้บังคับบัญชาระดับสูง (จากการศึกษารูปแบบการบริหารงานของสถานศึกษาพยาบาลสังกัด

กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข, 2538)

จากผลการวิจัยเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.29 ส่วนรายด้านมีด้านการจัดการเรียนการสอนเพียงด้านเดียวที่อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาลรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการจัดการเรียนการสอนโดยรวมค่าเฉลี่ยคะแนน 3.20 แสดงให้เห็นว่าเสรีภาพทางวิชาการและด้านการจัดการเรียนการสอนจะอยู่ระดับสูง แต่ถ้าเสรีภาพทางวิชาการด้านอื่น ๆ เช่น ด้านสร้างความรู้ด้านคั่นคว้าความรู้และการวิจัยยังไม่พัฒนาให้สูงขึ้น การจัดการเรียนการสอนก็จะไม่มีการพัฒนาองค์ความรู้ ไม่ได้ความรู้ใหม่ มีเสรีภาพให้แต่ไม่ได้ผลรับที่มีคุณภาพ ซึ่งโพลิตและฮิงเกอร์ (Polit and Hugler อ้างใน ศุภร์ใจ เจริญสุข, 2537) กล่าวว่าอาจารย์พยาบาลจะต้องสร้างสรรงานวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาเนื้อหาการเรียนการสอน พัฒนาวิธีการสอนใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากตำรา

จากผลการวิจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมของอาจารย์พยาบาลอยู่ในระดับสูง 2 ด้าน คือ ด้านความยึดมั่นผูกพันของอาจารย์ต่อสถานศึกษาพยาบาลและด้านการให้อำนาจแสดงอำนาจทางวิชาการ ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ย คะแนน 4.22 และ 3.72 ตามลำดับ แต่โดยรวมมีค่า 3.08 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยขัดแย้งต่อการวิจัยของ แบลดริจด์และคณะ (Baldrige and Others, 1982) ที่ว่าระดับของการมีส่วนร่วมในวิทยาลัยพยาบาล พบว่า มีส่วนร่วมในการบริหารสถาบันน้อย ผลที่ได้จากการวิจัยที่ขัดแย้งอาจบ่งบอกถึงการพัฒนาในทางที่คั้งขึ้นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง เนื่องจากการทำวิจัยของแบลดริจด์ (Baldrige) และคณะทำไว้เมื่อ 14 ปีที่แล้ว แต่ก็ยังนับว่ามีการพัฒนาที่ยังช้าอยู่มาก เพราะหากมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมสูงเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลก็จะสูงขึ้นและส่งผลต่อความเป็นเลิศทางวิชาการอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน โดยเฉพาะโดยรวมมีความสัมพันธ์ในระดับสูง ส่วนรายด้านมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ย่อมแสดงถึงว่าหากผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล เลือกรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้ ย่อมเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้เกิดเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลเกิดขึ้น และผลที่ตามมาคือการพัฒนาทางด้านวิชาการของอาจารย์พยาบาลจะมีเพิ่มขึ้น

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าทั้งการบริหารแบบมีส่วนร่วมและเสรีภาพทางวิชาการมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงควรมีการสนับสนุนให้เกิดมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ผลที่ตามมากการมีเสรีภาพทางวิชาการก็จะสูงขึ้น การพัฒนาหรือความเป็นเลิศทางวิชาการก็จะเพิ่มขึ้นโดยเปิดโอกาสให้อาจารย์พยาบาลมีส่วนร่วมและรับรู้ในด้านการบริหารงานของสถานศึกษา โดยตั้งเป็นกรรมการในด้านต่าง ๆ และผลของการประชุมหรือมติการบริหารต่าง ๆ แจ้งให้รับทราบเป็นลายลักษณ์อักษรโดยทั่วกัน

3. จากการศึกษาพบว่า อาจารย์พยาบาลในสังกัดสภาการศึกษาไทยมีค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมและเสรีภาพทางวิชาการสูงกว่าอาจารย์พยาบาลในทุกสังกัดอื่นที่จะศึกษารูปแบบการบริหารการดำเนินงานของสถานศึกษาพยาบาลแห่งนี้ว่าทำอย่างไร จึงก่อให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมและเสรีภาพทางวิชาการสูงกว่าสังกัดอื่น ๆ ซึ่งอาจเกิดจากรูปแบบขององค์กรเป็นองค์กรการกุศล มีทุนสนับสนุนที่จะดำเนินกิจการต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงาน มีความเป็นอิสระในการบริหาร ทำให้มีผลต่อปัจจัยบำรุงรักษาและความพึงพอใจของบุคลากรหรืออาจารย์พยาบาลในองค์กรมีผลต่อเนื่องในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ในส่วนของอาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาลในสังกัดกระทรวงมหาดไทยที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมต่ำสุดและอาจารย์พยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยของการมีเสรีภาพทางวิชาการต่ำที่สุดก็ควรมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องของการบริหารและเสรีภาพทางวิชาการ การมีการศึกษาว่าเนื่องมาจาก

สาเหตุใด อาจเนื่องมาจากรูปแบบของการบริหารยังมีความเป็นแบบราชการสูง นโยบายมาจากส่วนกลางและผู้บังคับบัญชาระดับสูงหรือไม่

5. จากการศึกษาที่พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมและเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาลโดยรวมยังอยู่ในระดับปานกลาง ราชด้านเกี่ยวกับการสร้างสรรค์เกี่ยวกับทางวิชาการและการแสวงหาความรู้ใหม่ และการวิจัยยังอยู่ในระดับปานกลางจึงควรมีการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลในการเพิ่มนโยบายหรือสนับสนุนเรื่องเงินทุน เวลา และโอกาส ในหัวข้อเรื่องดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาทางวิชาการพยาบาลสูงขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัย เช่น ลักษณะของผู้บริหาร บรรยากาศองค์การที่จะส่งผลทำให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมและเสรีภาพทางวิชาการ
2. ศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมและเสรีภาพทางวิชาการ เช่น รูปแบบการบริหารของสถานศึกษาพยาบาล จำแนกตามสังกัด เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขการบริหารสถานศึกษาพยาบาลและเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลให้ดีขึ้น